

OPONENTSKÝ POSUDEK

Studentka: Bc. Zdena Hofmannová

Název práce: Čichové vnímání u první epizody schizofrenie a akutních a přechodných psychotických poruch

V předložené diplomové práci „Čichové vnímání u první epizody schizofrenie a akutních a přechodných psychotických poruch“ se Zdena Hofmannová zabývá důležitým a v současnosti hojně studovaným tématem čichového vnímání a čichových schopností u pacientů se schizofrenií. Hlavními závěry práce je, že pacienti mají sníženou schopnost čichové identifikace a diskriminace v porovnání se zdravými kontrolami, zároveň se ukázaly rozdíly v hodnocení známosti pachů. Práce má poměrně ambiciózní cíle přispět k diagnostice schizofrenie v počátečních fázích, jelikož včasné nasazení medikace může rozhodovat o dalším vývoji onemocnění a kvalitě života pacienta.

Práce je tradičně členěna na teoretickou a empirickou část. V teoretické části se dozvídáme základní informace o schizofrenii, jejích příznacích, etiologii, a jak a proč by mohla souviset s čichovými schopnostmi, např. změny ve struktuře mozkových center, která jsou zapojena do čichového vnímání. O schizofrenii se čtenář dozvídá dostatek informací, nicméně pro celistvější představu by začátek práce mohl být pojat o něco šířeji a schizofrenie představena v kontextu dalších psychotických onemocnění. Podobně je v práci předvedeno poměrně velké množství studií zabývajících se vztahem mezi schizofrenií a čichovými schopnostmi, pro představu by však bylo přínosné dozvědět se i o dalších onemocněních, která s čichovými schopnostmi či vnímáním pachů souvisí. Z úvodu je zřejmé, že se daným tématem zabývá poměrně velké množství studií, které ho studovaly za použití obdobných postupů a metod. Proto mi odůvodnění pro vznik této práce, že „souvislost čichu a schizofrenie je však prozatím nedostatečně probádaná“ nepřijde dostatečné a mělo by zaznít, v čem se od nich tento výzkum liší a jaké jsou jeho inovativní aspekty.

Empirická část je zpracována kvalitně, design a metodika studie jsou popsány důsledně, statistická analýza je na vysoké úrovni, výsledky jsou popsány detailně a přehledně představeny v tabulkách. Na začátku empirické části jsou představeny cíle a hypotézy výzkumu, hypotéz je však velké množství, což snižuje přehlednost. Dokázala bych si představit jejich redukci do větších celků a zároveň bych uvítala i uvedení směru předpokládané změny v alternativní hypotéze. Data byla nasbívána v rámci rozsáhlé studie ESO, v metodice by tak mohlo být uvedeno, jaké jsou hlavní cíle celé studie a jaká další data byla v projektu sbírána. V metodách mi také trochu chybělo, proč byly použity právě tyto specifické psychofyzické testy čichových schopností a vnímaných vlastností pachu. Zároveň se až na konci „Limitů výzkumu“ dozvídáme, proč nebyl použit test čichové citlivosti, což by se dle mého mohlo uvést již v metodách, aby čtenář dlouho netápal. Při popisu dotazníku k testování čichu by měly být uvedeny odkazy na předchozí studie, které ho využívaly, a jistě by neměly chybět důvody ke zjišťování délky menstruačního cyklu a užívání hormonální antikoncepce u žen. V diskusi je uvedeno, že nižší výsledné efekty v porovnání s předchozími studiemi by mohly být zapříčiněny tím, že v současné studii byli pacienti diagnostikováni nejen se schizofrenií, ale i akutní psychotickou poruchou bez příznaků schizofrenie a akutní psychotickou poruchou s příznaky schizofrenie. V popisu vzorku by tak mělo být uvedeno, kolik pacientů trpělo kterým z onemocnění, aby bylo možné udělat si představu o jejich frekvenci a případném vlivu na výsledky. Při diskutování mezipohlavních rozdílů v čichových schopnostech by měla být zahrnuta aktuální metaanalýza od autorského kolektivu Sorokowski a kol., 2019.

Formální stránka práce je na velmi dobré úrovni, překlepy ani pravopisné chyby se v textu téměř nevyskytují. Tvzení v textu jsou řádně podpořena odkazy na více než 140 literárních zdrojů, což je rozhodně více než dostatečné množství. K úplné preciznosti bych však doporučila ještě závěrečnou kontrolu formátu referencí a nemíšení českého a anglického tvaru citování (tj., „et al.“ a „a“). Poměrně četně se vyskytují poznámky pod čarou, což někdy trochu znesnadňuje čtení, přičemž by snadno mohly být zakomponovány v hlavním textu.

Autorka ve své diplomové práci ukázala, že je schopna pracovat s odbornou literaturou a kriticky ji hodnotit, stanovovat si hypotézy a za použití vhodně zvolených metod je ověřovat a statisticky zpracovávat, zároveň dokáže své výsledky diskutovat v kontextu předchozích studií a je si vědoma i nedostatků. Výzkum je hodnotný tím, že se zabývá důležitým tématem, jakým je diagnostika psychiatrických onemocnění a jeho výsledky by mohly přispět ke klinické praxi, tedy je zde potenciál k aplikaci do praxe.

Celkově práci hodnotím jako „výbornou – velmi dobrou“ a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky oponentky:

Změny v čichových schopnostech byly zjištěny nejen u schizofrenie, ale i u dalších onemocnění (např. neurodegenerativní). Jak si představujete, že by diagnostika fungovala, aby byla specifická pro schizofrenii?

V práci je zmíněno, že testy čichových schopností při diagnostice schizofrenie by se měly používat spíše jen jako doplňkový nástroj. Proč je tedy používat, pokud jsou jiné testy přesnější a spolehlivější? Jaké jsou výhody oproti jiným testům?

Několikrát autorka zmiňuje, že by bylo třeba se na danou problematiku zaměřit v longitudinální perspektivě. Jaké byste očekávala výsledky? Myslíte, že by se mohla objevit souvislost mezi čichovými schopnostmi a atakami, remisemi, prodromy?

Antipsychotická medikace může ovlivňovat čichové vnímání, v současné práci však oproti většině předchozích studií byli testováni pacienti s první epizodou schizofrenie, kteří užívali léky relativně krátce. Myslíte, že po krátké době opravdu nemůže mít medikace žádný vliv? Jak dlouho pacienti léky užívali a dostávali stejnou medikaci?

Jelikož existují jisté genetické předpoklady ke schizofrenii, není možné, aby tito jedinci měli horší čichové schopnosti obecně?